

Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря
Сікорського» Факультет інформатики та
обчислювальної техніки
Кафедра обчислювальної техніки

Методи наукових
досліджень

Лабораторна
робота №4

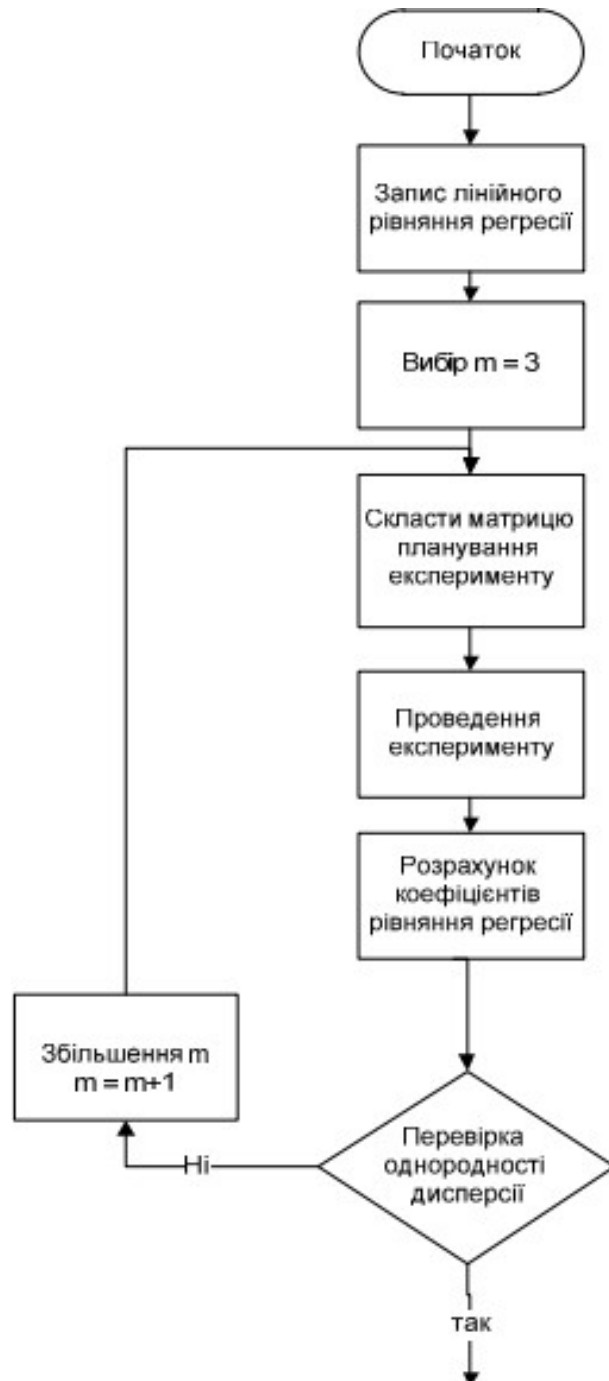
«Проведення трьохфакторного експерименту
при використанні рівняння регресії з урахуванням ефекту
взаємодії»

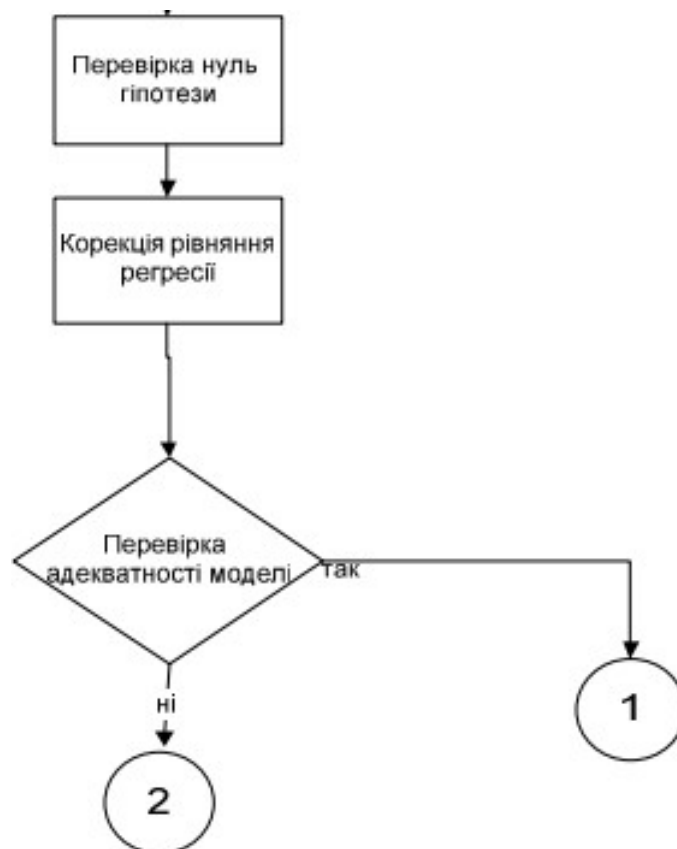
Виконала:
Студентка групи ІВ-93
Баранчук І. М.
Перевірив:
Регіда П. Г.

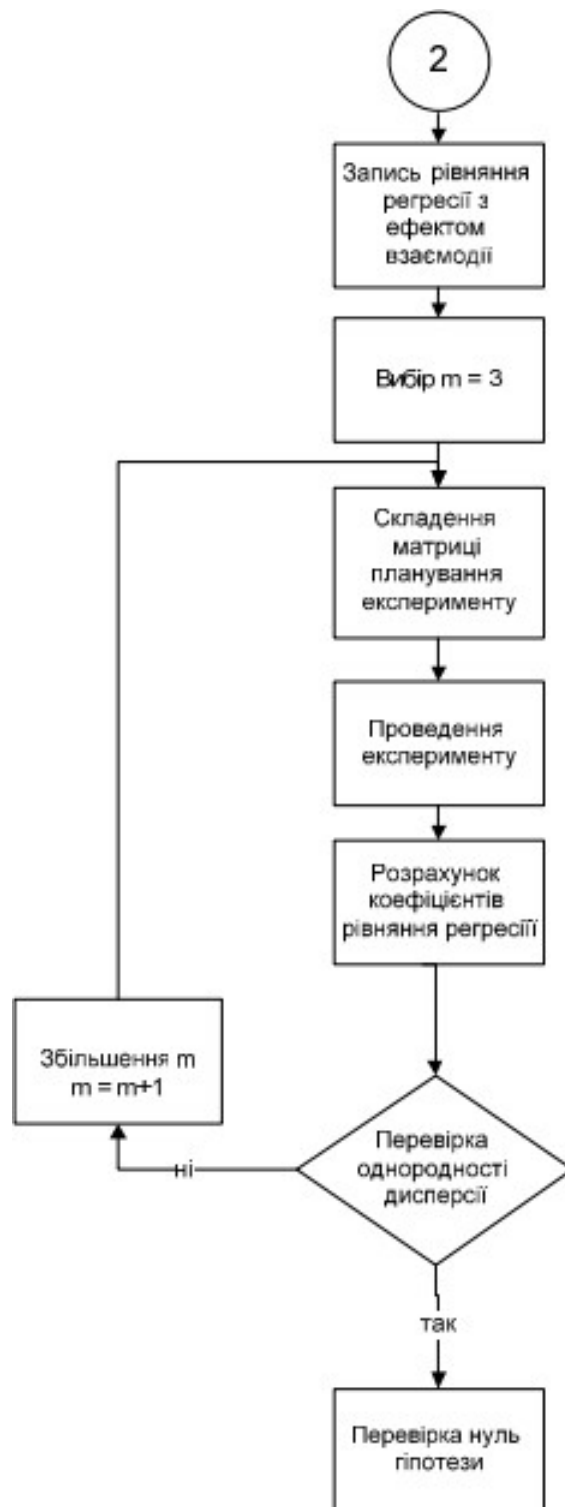
Київ - 2021 р.

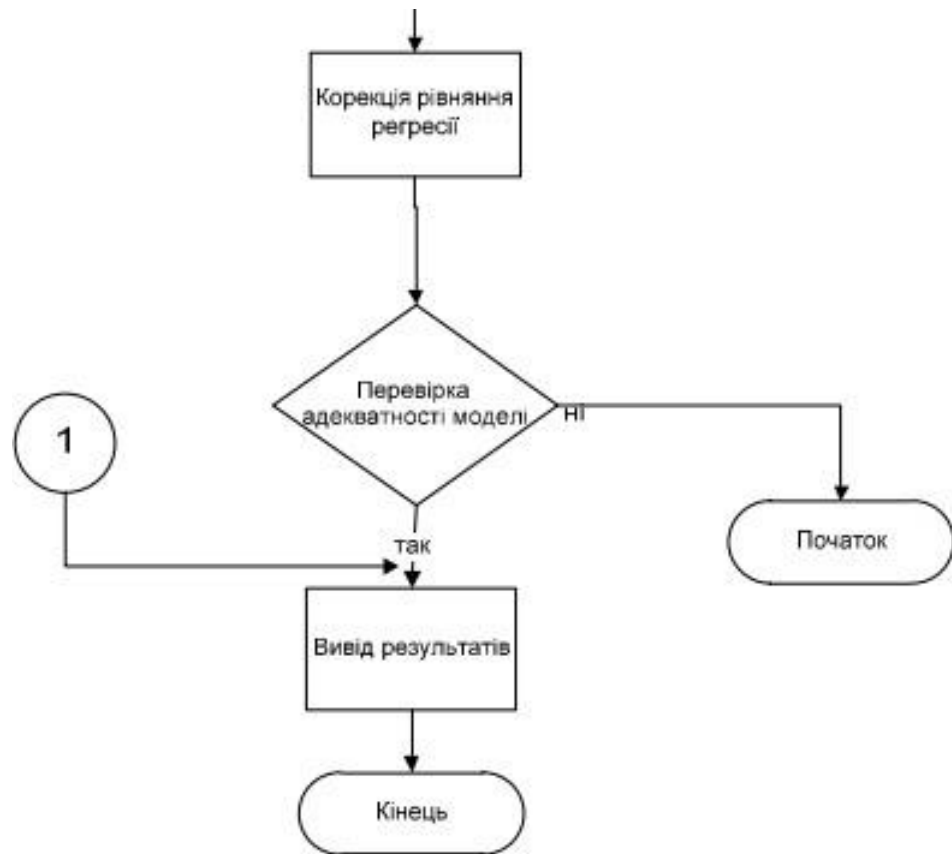
Мета: провести повний трьохфакторний експеримент. Знайти рівняння регресії адекватне об'єкту.

Короткі теоретичні відомості:

Індивідуальне завдання:

301	10	50	-15	45	10	15
-----	----	----	-----	----	----	----

Лістинг коду програми:

```

import random
import numpy as np
import sklearn.linear_model as lm
from scipy.stats import f, t
from numpy.linalg import solve

def regression(x, b):
    y = sum([x[i] * b[i] for i in range(len(x))])
    return y

def dispersion(y, y_aver, n, m):
    res = []
    for i in range(n):
        s = sum([(y_aver[i] - y[i][j]) ** 2 for j in range(m)]) / m

```

```

        res.append(round(s, 3))
    return res

def planing_matrix_interaction_effect(n, m):
    x_normalized = [[1, -1, -1, -1],
                    [1, -1, 1, 1],
                    [1, 1, -1, 1],
                    [1, 1, 1, -1],
                    [1, -1, -1, 1],
                    [1, -1, 1, -1],
                    [1, 1, -1, -1],
                    [1, 1, 1, 1]]
    y = np.zeros(shape=(n, m), dtype=np.int64)
    for i in range(n):
        for j in range(m):
            y[i][j] = random.randint(y_min, y_max)

    for x in x_normalized:
        x.append(x[1] * x[2])
        x.append(x[1] * x[3])
        x.append(x[2] * x[3])
        x.append(x[1] * x[2] * x[3])

    x_normalized = np.array(x_normalized[:len(y)])
    x = np.ones(shape=(len(x_normalized), len(x_normalized[0])),
dtype=np.int64)

    for i in range(len(x_normalized)):
        for j in range(1, 4):
            if x_normalized[i][j] == -1:
                x[i][j] = x_range[j - 1][0]
            else:
                x[i][j] = x_range[j - 1][1]

    for i in range(len(x)):
        x[i][4] = x[i][1] * x[i][2]
        x[i][5] = x[i][1] * x[i][3]
        x[i][6] = x[i][2] * x[i][3]
        x[i][7] = x[i][1] * x[i][3] * x[i][2]

    print(f'\nМатриця планування для n = {n}, m = {m}:')
    print('\n3 кодованими значеннями факторів:')
    print('\n      X0      X1      X2      X3      X1X2      X1X3      X2X3      X1X2X3      Y1
Y2      Y3')
    print(np.concatenate((x, y), axis=1))
    print('\nНормовані значення факторів:\n')
    print(x_normalized)

    return x, y, x_normalized

def find_coef(X, Y, norm=False):
    skm = lm.LinearRegression(fit_intercept=False)
    skm.fit(X, Y)
    B = skm.coef_

```

```

if norm == 1:
    print('\nКоефіцієнти рівняння регресії з нормованими X:')
else:
    print('\nКоефіцієнти рівняння регресії:')
B = [round(i, 3) for i in B]
print(B)
return B

def bs(x, y, y_aver, n):
    res = [sum(1 * y for y in y_aver) / n]
    for i in range(7):
        b = sum(j[0] * j[1] for j in zip(x[:, i], y_aver)) / n
        res.append(b)
    return res

def kriteriy_students2(x, y, y_aver, n, m):
    S_kv = dispersion(y, y_aver, n, m)
    s_kv_aver = sum(S_kv) / n
    s_Bs = (s_kv_aver / n / m) ** 0.5
    Bs = bs(x, y, y_aver, n)
    ts = [round(abs(B) / s_Bs, 3) for B in Bs]

    return ts

def kriteriy_students(x, y_average, n, m, dispersion):
    dispersion_average = sum(dispersion) / n
    s_beta_s = (dispersion_average / n / m) ** 0.5

    beta = [sum(1 * y for y in y_average) / n]
    for i in range(3):
        b = sum(j[0] * j[1] for j in zip(x[:, i], y_average)) / n
        beta.append(b)

    t = [round(abs(b) / s_beta_s, 3) for b in beta]

    return t

def kriteriy_fishera(y, y_average, y_new, n, m, d, dispersion):
    S_ad = m / (n - d) * sum([(y_new[i] - y_average[i])**2 for i in
range(len(y))])
    dispersion_average = sum(dispersion) / n

    return S_ad / dispersion_average

def check(X, Y, B, n, m, norm=False):

    f1 = m - 1
    f2 = n
    f3 = f1 * f2
    q = 0.05

    y_aver = [round(sum(i) / len(i), 3) for i in Y]

```

```

print('\nСереднє значення y:', y_aver)

dispersion_arr = dispersion(Y, y_aver, n, m)

qq = (1 + 0.95) / 2
student_cr_table = t.ppf(df=f3, q=qq)

ts = kriteriy_studenta2(X[:, 1:], Y, y_aver, n, m)

temp_cohren = f.ppf(q=(1 - q / f1), dfn=f2, dfd=(f1 - 1) * f2)
cohren_cr_table = temp_cohren / (temp_cohren + f1 - 1)
Gp = max(dispersion_arr) / sum(dispersion_arr)

print('Дисперсія y:', dispersion_arr)

print(f'Gp = {Gp}')
if Gp < cohren_cr_table:
    print(f'З ймовірністю {1-q} дисперсії однорідні.')
else:
    print("Необхідно збільшити кількість дослідів")
    m += 1
    with_interaction_effect(n, m)

print('\nКритерій Ст'юдента:\n', ts)
res = [t for t in ts if t > student_cr_table]
final_k = [B[i] for i in range(len(ts)) if ts[i] in res]
print('\nКоефіцієнти {} статистично незначущі, тому ми виключаємо їх з
рівняння.'.format(
    [round(i, 3) for i in B if i not in final_k]))

y_new = []
for j in range(n):
    y_new.append(regression([X[j][i] for i in range(len(ts)) if ts[i] in
res], final_k))

print(f'\nЗначення "y" з коефіцієнтами {final_k}')
print(y_new)

if len(y_new) < len(final_k):
    print('Математична модель адекватна експериментальним даним')
    return True
else:
    print('Математична модель не адекватна експериментальним даним')
    return False

def with_interaction_effect(n, m):
    X, Y, X_norm = planing_matrix_interaction_effect(n, m)

    y_aver = [round(sum(i) / len(i), 3) for i in Y]

    B_norm = find_coef(X_norm, y_aver, norm=True)

    return check(X_norm, Y, B_norm, n, m, norm=True)

def planning_matrix_linear(n, m, x_range):

```



```

x_normalized = np.array([[1, -1, -1, -1],
                        [1, -1, 1, 1],
                        [1, 1, -1, 1],
                        [1, 1, 1, -1],
                        [1, -1, -1, 1],
                        [1, -1, 1, -1],
                        [1, 1, -1, -1],
                        [1, 1, 1, 1]])

y = np.zeros(shape=(n, m))
for i in range(n):
    for j in range(m):
        y[i][j] = random.randint(y_min, y_max)

x_normalized = x_normalized[:len(y)]

x = np.ones(shape=(len(x_normalized), len(x_normalized[0])))
for i in range(len(x_normalized)):
    for j in range(1, len(x_normalized[i])):
        if x_normalized[i][j] == -1:
            x[i][j] = x_range[j-1][0]
        else:
            x[i][j] = x_range[j-1][1]

print('\nМатриця планування:')
print('\n      X0  X1  X2  X3  Y1  Y2  Y3  ')
print(np.concatenate((x, y), axis=1))

return x, y, x_normalized

def regression_equation(x, y, n):
    y_average = [round(sum(i) / len(i), 2) for i in y]

    mx1 = sum(x[:, 1]) / n
    mx2 = sum(x[:, 2]) / n
    mx3 = sum(x[:, 3]) / n

    my = sum(y_average) / n

    a1 = sum([y_average[i] * x[i][1] for i in range(len(x))]) / n
    a2 = sum([y_average[i] * x[i][2] for i in range(len(x))]) / n
    a3 = sum([y_average[i] * x[i][3] for i in range(len(x))]) / n

    a12 = sum([x[i][1] * x[i][2] for i in range(len(x))]) / n
    a13 = sum([x[i][1] * x[i][3] for i in range(len(x))]) / n
    a23 = sum([x[i][2] * x[i][3] for i in range(len(x))]) / n

    a11 = sum([i ** 2 for i in x[:, 1]]) / n
    a22 = sum([i ** 2 for i in x[:, 2]]) / n
    a33 = sum([i ** 2 for i in x[:, 3]]) / n

    X = [[1, mx1, mx2, mx3], [mx1, a11, a12, a13], [mx2, a12, a22, a23],
[mx3, a13, a23, a33]]
    Y = [my, a1, a2, a3]
    B = [round(i, 2) for i in solve(X, Y)]

    print('\nРівняння регресії:')

```

```

print(f'y = {B[0]} + {B[1]}*x1 + {B[2]}*x2 + {B[3]}*x3')

return y_average, B

def linear(n, m):
    f1 = m - 1
    f2 = n
    f3 = f1 * f2
    q = 0.05

    x, y, x_norm = planning_matrix_linear(n, m, x_range)

    y_average, B = regression_equation(x, y, n)

    dispersion_arr = dispersion(y, y_average, n, m)

    temp_cohren = f.ppf(q=(1 - q / f1), dfn=f2, dfd=(f1 - 1) * f2)
    cohren_cr_table = temp_cohren / (temp_cohren + f1 - 1)
    Gp = max(dispersion_arr) / sum(dispersion_arr)

    print('\nПеревірка за критерієм Кохрена:\n')
    print(f'Розрахункове значення: Gp = {Gp}')
    print(f'\nТабличне значення: Gt = {cohren_cr_table}')
    if Gp < cohren_cr_table:
        print(f'З ймовірністю {1-q} дисперсії однорідні.')
    else:
        print("Необхідно збільшити ксть дослідів")
        m += 1
        linear(n, m)

    qq = (1 + 0.95) / 2
    student_cr_table = t.ppf(df=f3, q=qq)
    student_t = kriteriy_students(x_norm[:,1:], y_average, n, m, dispersion_arr)

    print('\nТабличне значення критерій Стьюдента:\n', student_cr_table)
    print('Розрахункове значення критерій Стьюдента:\n', student_t)
    res_student_t = [temp for temp in student_t if temp > student_cr_table]
    final_coefficients = [B[student_t.index(i)] for i in student_t if i in res_student_t]
    print('Коефіцієнти {} статистично незначущі.'.format([i for i in B if i not in final_coefficients]))

    y_new = []
    for j in range(n):
        y_new.append(regression([x[j][student_t.index(i)] for i in student_t if i in res_student_t], final_coefficients))

    print(f'\nОтримаємо значення рівня регресії для {m} дослідів: ')
    print(y_new)

    d = len(res_student_t)
    f4 = n - d
    Fp = kriteriy_fishera(y, y_average, y_new, n, m, d, dispersion_arr)
    Ft = f.ppf(dfn=f4, dfd=f3, q=1 - 0.05)

```

```

print('\nПеревірка адекватності за критерієм Фішера:\n')
print('Розрахункове значення критерія Фішера: Fp =', Fp)
print('Табличне значення критерія Фішера: Ft =', Ft)
if Fp < Ft:
    print('Математична модель адекватна експериментальним даним')
    return True
else:
    print('Математична модель не адекватна експериментальним даним')
    return False

def main(n, m):
    main_1 = linear(n, m)
    if not main_1:
        interaction_effect = with_interaction_effect(n, m)
        if not interaction_effect:
            main(n, m)

if __name__ == '__main__':
    x_range = ((10, 50), (-15, 45), (10, 15))

    y_max = 200 + int(sum([x[1] for x in x_range]) / 3)
    y_min = 200 + int(sum([x[0] for x in x_range]) / 3)

    main(8, 3)

```

Результати роботи програми:

Матриця планування:

	X0	X1	X2	X3	Y1	Y2	Y3
[1.	10.	-15.	10.	221.	228.	222.]
[1.	10.	45.	15.	206.	227.	236.]
[1.	50.	-15.	15.	225.	224.	218.]
[1.	50.	45.	10.	219.	210.	236.]
[1.	10.	-15.	15.	230.	212.	217.]
[1.	10.	45.	10.	236.	214.	227.]
[1.	50.	-15.	10.	236.	230.	214.]
[1.	50.	45.	15.	225.	225.	231.]]

Рівняння регресії:

$$y = 225.89 + 0.04 \cdot x_1 + 0.02 \cdot x_2 + -0.28 \cdot x_3$$

Перевірка за критерієм Кохрена:

Розрахункове значення: $G_p = 0.2999992405082519$

Табличне значення: $G_t = 0.815948432359917$

З ймовірністю 0.95 дисперсії однорідні.

Табличне значення критерій Стюдента:

2.119905299221011

Розрахункове значення критерій Стюдента:

[135.073, 0.427, 0.377, 0.429]

Коефіцієнти [0.04, 0.02, -0.28] статистично незначущі.

Отримаємо значення рівня регресії для 3 дослідів:

[225.89, 225.89, 225.89, 225.89, 225.89, 225.89, 225.89, 225.89]

Перевірка адекватності за критерієм Фішера:

Розрахункове значення критерія Фішера: $F_p = 0.5490461326137674$

Табличне значення критерія Фішера: $F_t = 2.6571966002210865$

Математична модель адекватна експериментальним даним

Висновки: під час виконання лабораторної роботи було змодельовано трьохфакторний експеримент з використанням лінійного рівняння регресії, сформовано матрицю планування експерименту, визначено коефіцієнти рівняння регресії, натуралізовані та нормовані, перевірено правильність розрахунку коефіцієнтів рівняння регресії. При виявленні неадекватності лінійного рівняння регресії оригіналу було застосовано ефект взаємодії факторів.